

Nr 883

Av herr Oskarson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 110, angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret.

(Lika lydande med motion nr 716 i Första kammaren)

Enligt riksdagens beslut år 1964 angående krigsmaktens regionala ledning skall verksamheten på högre regional nivå ledas av *en* militär chef — militärbefälhavaren. I krig skall militärbefälhavaren under överbefälhavaren utöva den operativa ledningen inom militärområdet. I fråga om luftoperativ verksamhet ges vissa militärbefälhavare efter gällande krigsplanläggning anpassade skyldigheter och befogenheter gentemot andra militärbefälhavare.

I fred skall militärbefälhavaren under vederbörande centrala myndighet leda operativt krigsförberedelsearbete, förbandsproduktion och förvaltning. Till sitt förfogande har militärbefälhavaren i såväl fred som krig en allsidigt sammansatt stab.

I dessa grundprinciper vill vi helt instämma även om vi i vissa detaljfrågor har en från proposition 110 avvikande mening. Enligt vår uppfattning har kontrollen av den grundläggande utbildningen vad gäller arméförbanden lika väl som den därmed sammanhängande personalbedömningen icke fått en utformning som vi anser vara ändamålsenlig. Här bör framhållas att arméförbanden inom militärområdena är styrkemässigt helt dominerande och därför måste ägnas betydande tid, arbetsinsatser och intresse. Den decentralisering av ansvaret till underställda chefer inom detta område, som departementschefen förordar i propositionen, fritager icke militärbefälhavaren från huvudansvaret för denna enligt vår mening mycket väsentliga del av verksamheten inom militärområdet.

För att en militärbefälhavare med skäl skall kunna säga sig ansvara för sitt områdes försvar är det nödvändigt att han ständigt kontrollerar och övervakar all utbildning i fredstid vid förbanden. En militärbefälhavare måste fortlöpande tillse att de olika honom underställda truppförbanden i grundläggande utbildningshänseende fyller de krav som krigsorganisation och krigsuppgifter ställer på deras användbarhet. Han måste ständigt se till att utbildningen såväl enskilt som i förband står på en likformig och jämn nivå samt är i takt med den militära utvecklingen vid tidpunkten i fråga.

I fråga om personalbedömningen är det nödvändigt att militärbefälhava-

ren genom att fortlöpande följa verksamheten vid truppförbanden skaffar sig en uppfattning om befällets förmåga och duglighet, detta både för lämplig krigsplacering och för avgivande av vitsord för eventuell befordran. Detta kan vinnas endast genom att — som för närvarande sker — militärbefälhavaren kontrollerar vederbörande både då det gäller att upprätthålla ordning och reda, leda utbildning och föra trupp. För att åstadkomma en rättvis bedömning krävs en ingående och allsidig prövning. Denna kan säkerställas endast genom att militärbefälhavaren personligen får så nära och direkt kontakt som möjligt med förbandens befälspersonal i deras verksamhet i samband med den grundläggande utbildningen. Den bedömning som här göres är ofta helt avgörande för den enskildes — och därmed också för hans familjs — framtid och ekonomi men givetvis också för truppförbandens krigsduglighet och effektivitet och måste därför ägnas den största uppmärksamhet.

Dessa av oss här ovan berörda frågor har också rönt stor uppmärksamhet såväl i avgivna remissyttranden över försvarsledningsutredningens förslag som i statsutskottets utlåtande nr 189 år 1964 med anledning av proposition 109 samma år angående ny organisation av totalförsvarets regionala ledning. Statsutskottet skriver bl. a. i sitt utlåtande:

Mot utredningens förslag beträffande regionalmyndighetens organisation har från visst militärt håll gjorts bestämda erinringar. Sålunda har sex av de sju nuvarande militärbefälhavarna i yttranden till överbefälhavaren anmält en annan uppfattning än den som hävdats i utredningens betänkande och i propositionen. Sålunda framhålles bl. a. att det föreslagna systemet kommer att medföra allvariga konsekvenser främst beträffande utbildningskontrollen inklusive personalbedömningen. — — — Chefen för armén har i sitt remissyttrande till överbefälhavaren uttalat att det är tveksamt om tillräcklig hänsyn har tagits till de krav, som ett framtida beredskaps- och utbildningssystem ställer på den regionala ledningen. Sålunda framhålles att, om fördelarna i ett nytt utbildningssystem med tätt återkommande särskilda befälsövningar och repetitionsövningar skola kunna utnyttjas, det vore mycket betydelsefullt, att icke endast militärbefälhavaren personligen utan också en äldre, erfaren officer av samma slag som nuvarande ställföreträdaren kunde tillsammans ägna minst samma tid som nu åt utbildningen (i vidaste bemärkelse) av arméstridskrafterna och för den territoriella verksamheten. Enligt vad arméchefen vidare framhållit — liksom flertalet militärbefälhavare — kommer, därest förslaget följes, den fackmässigt armébetonade utbildningen och övningsverksamheten icke att kunna ledas på samma sätt som nu inom huvuddelen av militärområdena. Vidare kommer bedömningen och prövningen av arméns personal såsom grund för beredningen av befodringsärenden icke heller att kunna ägnas samma tid och arbetsinsats av lika kvalificerad befattningshavare som i dagens läge. — — — Det synes utskottet betydelsefullt, att regionalmyndighetens inre organisation får sådan utformning, att de betydande uppgifter, som ålägges militärbefälhavarna, kunna lösas. Vad beträffar armén, som har den ojämförligt största utbildningsorganisationen inom krigsmakten, är det angeläget

att en befattningshavare har möjlighet att ägna denna verksamhet betydande omsorg.

Enligt utskottets mening bör begreppet integration i vidaste bemärkelse även innefatta ett effektivt samspel mellan verksamheten inom stab och förband ej minst beträffande utbildningen, så att ömsesidiga erfarenheter från respektive områden på lämpligaste sätt kunna nyttiggöras. I anslutning härtill förutsätter utskottet att i regel befattningen som chef för armésektionen (motsvarande) bestrides av officer med god erfarenhet av trupptjänst även i förbandschefs ställning. — — — Utskottet förutsätter, att vad förenämnda militära myndigheter anfört beträffande militärområdesstabernas sammansättning m. m. kommer att noga prövas och övervägas, innan definitiv ställning tages till den föreslagna organisationen. Såsom framgått torde tidsutrymme finnas härför. Utskottet förutsätter även, att under ifrågavarande provisorium sådana organisations- och personalåtgärder icke vidtagas, som på ett bindande sätt omöjliggöra ett framtida reellt hänsynstagande till och utnyttjande av de erfarenheter, som en provisoriskt tillämpad principorganisation är avsedd att ge.

Av överbefälhavarens förslag rörande militärområdesstabernas organisation framgår också att överbefälhavaren, med hänsyn till det stora antal försvarsområdesbefälhavare och förbandschefer ur armén som inom Södra, Östra och Västra militärområdena samt Övre Norrlands militärområde är direkt underställda militärbefälhavaren, anser att ledningsuppgifterna och inspektionsverksamheten inom dessa områden kräver en särskild ställföreträdande sektionschef vid berörda armésektioner. Vi delar denna överbefälhavarens uppfattning och anser att detta förslag beaktar de krav som i olika sammanhang framförts angående den avgörande vikt och betydelse som måste tillmätas uppföljandet av den grundläggande utbildningen och personalbedömningen inom militärområdena. Härigenom kan arméinspektören frikopplas från den löpande stabstjänsten och helt ägna sig åt huvuduppgiften och följa verksamheten vid militärområdets truppförband och försvarsområden.

Den grundläggande utbildningskontrollen vid förband och försvarsområden inklusive personalbedömningen inom militärområdet har i den nuvarande organisationen i stor utsträckning handlagts av ställföreträdande militärbefälhavare. Denne har i denna egenskap varit direkt underställd militärbefälhavaren. Enligt vad vi har oss bekant har denna ordning fungerat väl. Det kan därför ifrågasättas om inte arméinspektören i den nya organisationen i de frågor som rör utbildningskontroll och personalbedömning borde vara direkt underställd militärbefälhavaren. Vi vill därför föreslå att en ordning av detta slag försöksvis prövas inom förslagsvis Södra och Västra militärområdena under den tid av två år, som det förutsatts att den nya regionala organisationen skall vara provisorisk.

Militära rationaliseringsutredningen har i sitt den 25 december avlämnade betänkande »Rationaliseringsverksamheten i det militära försvaret» föreslagit, att en särskild myndighet, försvarets rationaliseringsnämnd, skall

organiseras fr. o. m. den 1 juli 1966. Utredningens förslag har rönt stark kritik från flertalet av remissinstanserna. Det övervägande antalet av dessa anser att centrala resurser för rationalisering inom det militära försvaret bör ingå i statskontoret liksom de centrala resurserna för rationaliseringsverksamheten inom den civila statsförvaltningen för närvarande gör. Även mot det sätt på vilket rationaliseringsorganets arbetsuppgifter angetts och de befogenheter som tillagts organet har starka invändningar gjorts. Därför har också flertalet remissinstanser avstyrkt utredningens förslag att inrätta en särskild rationaliseringsnämnd inom försvaret. Också statskontoret anser att utredningens förslag i sitt nuvarande skick icke kan läggas till grund för beslut i avsedd riktning.

Departementschefen ansluter sig också till remissinstansernas uppfattning att de centrala rationaliseringsresursernas organisatoriska ställning i förhållande till statskontoret och till militära myndigheter behöver undersökas ytterligare och avser att göra vissa kompletterande undersökningar. Med hänvisning till den starka kritik som utredningens förslag har utsatts för anser vi att en ny förutsättningslös utredning av denna viktiga fråga bör göras. Vi anser det icke vara till fyllest med kompletterande utredningar grundade på ett förslag varom så delade meningar råder.

Med hänvisning till ovan anförda får vi hemställa,

I. att riksdagen måtte besluta

att — med hänsyn till det stora antal försvarsområdesbefälhavare och truppförbandschefer som inom Södra, Östra och Västra militärområdena samt Övre Norrlands militärområde är direkt underställda militärbefälhavaren — en tjänst som ställföreträdande sektionschef inrättas vid berörda armésektioner fr. o. m. den 1 oktober 1966;

II. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om

a) att en organisation där arméinspektören i frågor som rör utbildningskontroll och personalbedömning är direkt underställd militärbefälhavaren bör prövas inom förslagsvis Södra och Västra militärområdena under den tid som den nya regionala organisationen har förutsatts vara provisorisk,

b) att en ny förutsättningslös utredning tillsättes i syfte att överse rationaliseringsverksamheten inom det militära försvaret.

Stockholm den 13 april 1966

Gunnar Oskarson (h)

Bengt-Olof Thylén (h) Carl-Wilh. Lothigius (h) Eric Krönmark (h)